

פרק לא

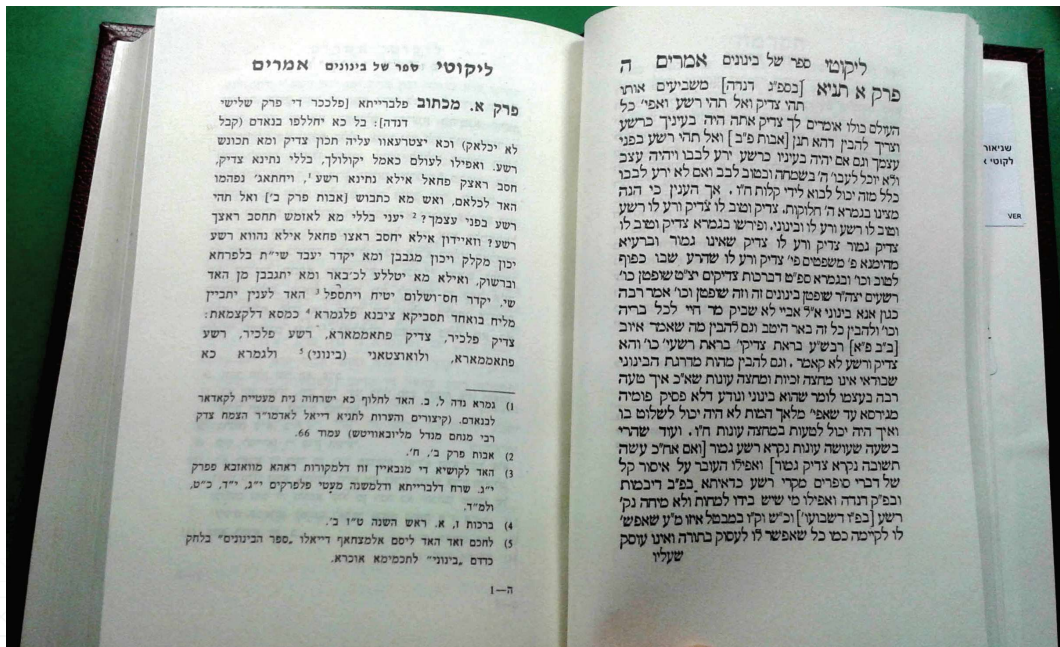
צניא בערבית

"באם יהיה תרגום טוב"

עם היוזמה המיוחדת פנה הרב רסקין לרב חדקוב, מזכירו הראשי של הרבי ומנהל קה"ת, הוצאת הספרים החב"דית, ושאל אם כדאי ומותר לתרגם את התניא לערבית ואם יורשה לו לעסוק בכך, כי ישנה בזה אחריות גדולה וגם הדבר יהיה כרוך בהוצאות. על שאלתו קיבל את המענה הבא, על נייר המכתבים של מזכירות הרבי: "בשאלתו חוות דעת בענין תרגום ספר התניא לערבית, תלוי זה באם יהיה תרגום טוב."

קעת היה ברור כי יש אור ירוק להדפיס את התניא, אך הדבר מותנה בתרגום איכותי. מציאת מתרגם

תניא מתורגם לערבית - זה היה משאת לב של השלוחים ותלמידי מוסדות חב"ד במרוקו; במשך השנים ספר התניא, הוא ספר היסוד לחסידות חב"ד, תורגם לשפות שונות כדי להקל את הלימוד בו. עד אז תורגם התניא (כולו או חלקו) לאידיש, אנגלית, איטלקית, צרפתית וספרדית, ובחודש כסלו תשל"ב החל הרב רסקין ביוזמה מהפכנית במיוחד - תרגום התניא לערבית, כדי להדפיסו ולהפיצו במיוחד במרוקו, וכך להקל את לימוד התניא על היהודים המקומיים.

תניא דפוס מרוקו

תניא בערבית

העבודה נמשכה ונמשכה, והרב רסקין המשיך לפעול במרץ בנושא זה כדי להוציא דבר מתוקן, ובכל צעד ושעל הפנה את שאלותיו לרב חדקוב ובמקרים מסוימים אף כתב לרבי. במקביל לתניא הודפס גם ספר תהילים.

ביום ג' כסלו תשל"ז הודפס במרוקו חלק שער היחוד והאמונה מתוך התניא, מתורגם לערבית. את הספר הראשון שלח הרב רסקין אל הרבי.

לאחר שהרבי קיבל את התניא הוציא תשובה מיוחדת, ומכיוון שרוב הספרים לא נכרכו, דאג הרב רסקין להוסיף את התשובה בתוך הספרים החדשים. וזה לשון מענה הרבי:

נתקבל ותשואות חן תשואות חן, ודבר בעתו - יו"ד כסלו, גאולת אדמו"ר האמצעי, ממלא מקום אדמו"ר הזקן והוספה מיוחדת ביפוצו, (בשפת מורה נבוכים) תוסיף בואחישנה, בביאת מלכא משיחא. אזכיר על הציון.

מספר שבועות מאז הודפס הספר, וכבר החלו רבים ללמוד בתניא בבתי הכנסת במרוקו, כפי שכתב הרב רסקין במכתב מאותה תקופה.

הרבי התייחס להדפסת התניא גם בפומבי. היה זה בהתוועדות שבת פרשת שמות תשל"ז וכך אמר הרבי:

ובזה - עילוי מיוחד בתרגום ספר התניא בשפה הערבית: ידוע שאומות העולם נחלקים לב' סוגים כלליים: עשו וישמעאל. ומכיון שהשפה הערבית היא שפתו של "ישמעאל", נמצא שעל ידי תרגום ספר התניא לשפה זו נפעל הבירור דשפת ישמעאל - שפה של סוג כללי דאומות העולם, ולא רק בירור שפה של אומה פרטית. ומזה מובן גודל זכותם של כל המתעסקים והמסייעים בענין זה ואשרי חלקם.

ארכה זמן רב, ובפעול רק בקיץ תשל"ד החלה תזוזה בנושא. באותם ימים כתב הרב רסקין לרב חדקוב:

הנני לבשר לכת"ר שי' שת"ל סוף סוף מצאתי מישהו שמבין ודייקן (שמו ר' דוד שי' בוסקילא, מפקח ללימודי קודש של מוסדות אוצר התורה, חיבר הרבה חוברות בעניני חינוך) שיודע בטוב לשון הקודש ויודע ספר ויודע בטוב את השפה הערבית. למדתי עמו את 'שער היחוד והאמונה' וכעת הוא התחיל לתרגם לערבית, ויש לפניו גם כן התרגום שבצרפתית (שיודע גם כן שפה זו) ואחרי תרגום של כל פרק נלמד עמו פעם ונשמע איך שהוא תרגם, והנני לשאול מה חוות דעתו של כת"ר בזה.

ר' דוד בוסקילה, שהתעתד לתרגם את התניא, היה יחד עם אחיו ר' יעקב מחשובי ידידי חב"ד בקזבלנקה, כפי שמספר ר' אליהו מטוסוב, בנו של הרב שלמה מטוסוב:

האחים רבי יעקב ורבי דוד (מתרגם התניא לשפה הערבית) היו תלמידי חכמים מופלגים, הוגים בתורה. בספרייה הענקית שהקימו בבתם התקיימו הרבה מאספות הרבנים חכמי מרוקו בהשתתפות אבי הרב מטוסוב ושאר הרבנים שלוחי חב"ד, בהן דנו בענייני תקנות וחיזוק הדת, ושעות רבות לתוך הלילה היו הרבנים יושבים ומשוחחים בדברי תורה והלכה.

הרב דוד בוסקילה גם היה המתרגם לערבית בטוב טעם של דברי התורה שהשמיע אבי הרב מטוסוב בלשון הקודש, מדי שבת בשבתו בין מנחה למעריב בבית הכנסת הגדול של הרב בוסקילה ברחוב דעלזעתאניא, בהשתתפות מאות אנשים.

האישור החיובי הגיע במהירות, במכתב הרב חדקוב מח"י מנחם אב תשל"ד:

מאשר אני קבלת מכתבו ות"ח על הבשורות טובות, ובנוגע למה שכותב אשר מצא את מי שראוי לתרגם את שער היחוד והאמונה לערבית, ואשר כת"ר לומד אתו את הנ"ל וכו', נכון וטוב הדבר.

הרב רסקין אומר 'לחיים' לאחר שמסר את התניא לרבי

הרב מטוסוב והרב רסקין מוסרים תניא דפוס מרוקו, לראש ממשלת מרוקו

בשנים הבאות נעשתה עבודה כבירה כדי לתרגם את ליקוטי אמרים, והוא הודפס לקראת כ' מנחם אב תשד"מ.

תניא בערי מרוקו

התניא בערבית הודפס בשלבים, ובמקביל בשלהי שנת תשל"ח הודפס בקזבלנקה תניא בלשון הקודש בפורמט קטן³ ובשנים הבאות הודפס התניא מספר פעמים בקזבלנקה.

מספר שנים חלפו והרבי הורה להדפיס תניא בכל מקום שיהודים גרים בו. היה זה בשנת תשד"מ, ובתוך זמן קצר הודפסו מהדורות רבות בכל רחבי תבל. כאשר דבר הוראת הרבי הגיע למרוקו, היה ברור לרב רסקין שהוא חייב להדפיס את התניא גם במרוקו. הוא לא נרתע מקשיים ולאחר מאמצים רבים הצליח במשימתו. בין הערים בהן הדפיסו תניא בשנת תשד"מ היו: אגאדיר⁴, טנג'יר⁵, מרקש⁶, פאס⁷, רבט⁸, סאפי⁹ ועוד.

התהילים והתניא מוגשים אל הרבי

התהילים והתניא שהודפסו במרוקו זכו לכבוד מיוחד. היה זה בהתוועדות יום הולדתו של הרבי בי"א ניסן בשנת תשל"ז, כאשר רבנים ואישים בכירים ובהם ראשי ערים בארצות הברית, דיפלומטים ישראלים, שלוחים ועוד העניקו לרבי מתנות חשובות. הרב רסקין ניגש ומסר תהילים והרבי שאלו איפה התניא, וכעבור מספר דקות שב אל הרבי ומסר גם תניא. במעמד זה אמר לחיים לרבי¹.

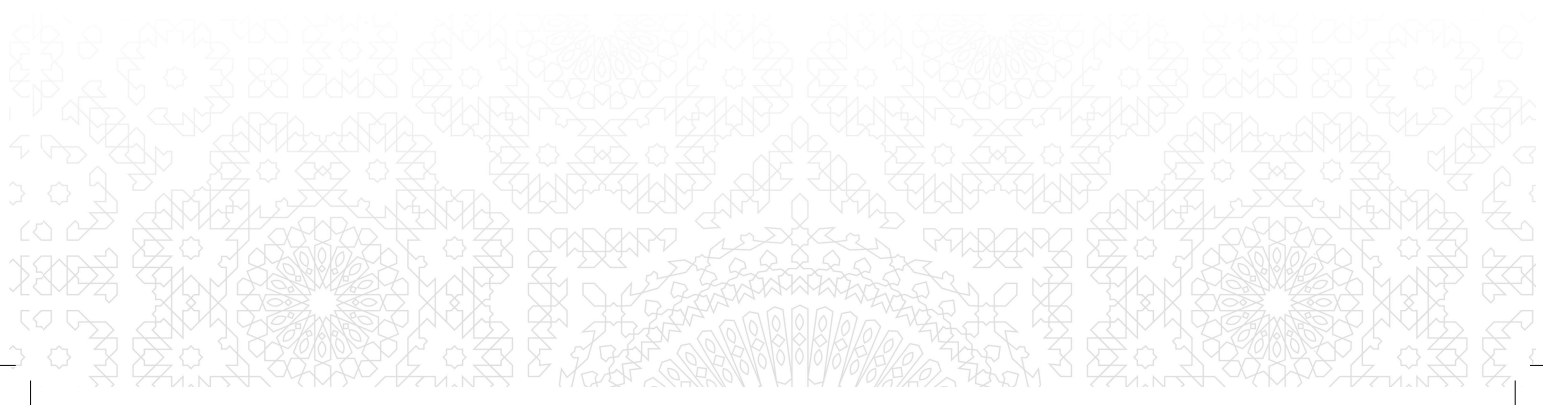
באותם ימים כתב הרב משאש רבה של קזבלנקה לרבי:

ספר התניא המתורגם מחדש לערבית עשה רושם גדול בקהילתנו, וכל העם לומדים בו בחשק נפלא, זכותו יגן עלינו ועל כל המשתדלים בזה, ובפרט על הרב יהודה רסקין יצ"ו שעסק בזה בחשיקה וחפיצה, ה' ישלח עזרו מקודש אמן².

שנתיים חלפו מאז יצא שער היחוד והאמונה מתורגם לערבית, והרבי כבר הורה להדפיס את החלקים הבאים. הרב רסקין החל שוב ללמוד עם הרב בוסקילה פרק אחר פרק ומיד החלה עבודת התרגום, אלא שבגין בעיות בדפוס בהדפסה הראשונה הרי שהפעם הוחלט להדפיס את התניא בניו יורק. הרבי עודד את עבודת התרגום שהלכה והתקדמה, ולקראת י' שבט תש"מ יצא חלק אגרת התשובה.

3. א"מ/ג' מנחם אב תשל"ח.
4. מהדורת תרנ.
5. מהדורת תרנא.
6. מהדורת תרנב.
7. מהדורת תרנג.
8. מהדורת תרנד.
9. מהדורת א'תשמ.

1. בית חיינו ניסן תשל"ז, גיליון 86 עמוד ד.
2. צילום המכתב בשמן ששון מחבריק ח"ג ע' 86.

תניא דפוס מרוקו